

Blik op Heerjansdam

HET VROEGERE HANDELSCENTRUM HEERJANSDAM VOLTOOID VERLEDENTIJD.

We gaan terug in de tijd naar het Gorsgebied van de Heerjansdamse "Havenkant". Tot halverwege de twintigste eeuw was dit stukje Heerjansdam het handelscentrum van de kleine dorpsgemeenschap. In het haventje merden binnenvaartschepen aan om producten op te halen of af te leveren bij de diverse opdrachtgevers.

De uitvoer bestond voornamelijk uit suikerbieten (maar het merendeel hiervan vanuit het Develsluise haventje) naar de overbekende suikerfabriek in Puttershoek. Ook vlas, stroballen, houten tonnen werden uitgevoerd. De schepen brachten naar Heerjansdam: grint, zand, stenen, fruit, schroothout enz. De Dorpsstraat was het centrum waar een aanzienlijk aantal middenstanders gehuisvest waren. Zij wisten vaak met pijn en moeite het hoofd boven water te houden.

Met de verkoop van het voormalige gemeentehuis en de liquidatie van de 75 jarige treurwilg aan de Waal, is er definitief een einde gekomen aan het vroegere handelscentrum van Heerjansdam. Spijtig dat het vroeger zo belangrijke haventje er nu wat troosteloos bij ligt. Door zijn rijke historie verdient het een beter lot. Doe er wat aan zou ik willen zeggen...

DE MIDDENSTAND.

Best aardig om te vertellen wat voor soort bedrijfjes er aan die Dorpsstraat huisden. In willekeurige volgorde noem ik ze : een snoep- en kaaswinkeltje, twee kappers, twee manufacturenzaken, fietsreparatie werkplaats, twee slaggers, twee kleine timmerwerkplaatsen, drie kruideniers, paardenhoefsmid, een vlasonderneming, drogist en schildersbedrijf. Verder was er een bedrijf dat met speciale rijtuigen, aangestuurd door twee paarden, de huwelijken en begrafenissen verzorgde. Het is nauwelijks denkbaar dat er niet minder dan negen bakkers de kost probeerden te verdienen. Omdat het ongeloofwaardig lijkt, noem ik de bakkers bij naam. Aan de Noldijk waren dat bakker Groenendijk en bakker Bakker.

In de dorpsstraat bakker Reedijk, de Coöperatie (verkocht ook brood), bakker Meyer, bakker Simons en bakker de Vries. Op Develsluis waren dat bakker Vis en den Engelsen. Het moet sappelen zijn geweest voor deze bakkers. Sommigen spreken nu nog steeds over die goede oude tijd...

BIJNAMEN EN DIALECT.

Bakker Groenendijk had de bijnaam Cor de pet. Zo hadden veel Heerjansdammers destijds een bijnaam. De precieze reden van een bijnaam of scheldnaam is veelal niet meer te achterhalen. Volstrekt willekeurig noem ik er een aantal. "Piet den Taaie, Willem den hoekak, Rooie Manus, Wiek de Soep, Kors de klomp, Aart de Mug, Henk de Mop. Aai Gireet. Zo bestaan er nog een flink aantal meer. Verschillende families hadden soms dezelfde achternamen. Om aan te geven welke familie werd bedoeld, hoorde je soms : Hij is er één van Besjaan van Jan van Bassies. Wat vindt u van dit dialect: "Van wies bin jij d'r êên. (van welke familie ben jij een kind) of "Zus zet jij deuze blomme is op de geutstêên" (lieverd zet de bloemen op de aanrecht). Verder nog een kort sprookje van Roodkapje in het Heerjansdams. "d'r was 's een klaain maaissie Rôôdkappie. Ze weunde met t'r vader en d'r moeder int durrup. Jaere geleeje hat t'r opoe een mussie voor d'r gebraaid van rôôd gère van de mart. Dat vong dat maaissie toch zôôn mooi mussie, ze was t'r zôô grôôs op dass z't nooit meer af heb gezet."

Onze dorpsdichter Dorus (Dries Rijken) verwoordt het dialect als volgt:

ECHTE HEERJANSDAMMERS HEBBEN EIGEN TAAL.

Als vroeger een stedeling het dorp in kwam
Dan hoorde hij direct
De inwoners van Heerjansdam
Spreken een dialect.

De kastanje noemden we kastaaiër
Een noot noemden we neut
De dokter noemden we de pillendraaiër
De dakgoot was voor ons de geut

De mestvaalt noemden we de mistpit
Een paard was voor ons een knol.
De tandarts noemden we smoelensmid
Een bang mens noemden we een drol

Een pannenkoek noemden we een koekebak
Een vreemde gast een oliebol
Een broodzak was voor ons een stikkezak
Een slechtiend mens een mol

Een plusfour noemden we een drollenvanger
Een overall was voor ons een ketelpak
Een vlug mens noemden we vlooienvanger
Een mop was voor ons een bak

Een mager mens was voor ons een bonestaak
Een dikke was een beer
Een kunstenaar een vreemde snaak
Je vader was de ouwe heer

Op de WC kon men de bruine stallen
Bleef iemand weg, dan stuurde hij de kat
Nare mensen waren kwallen
Een dronken mens was zat

Op een feestdag gingen we ringierijen
Na het middageten knapten we een uil
Onkruid wieden noemden we weien
Het onkruid noemden we vuil

Na de oogst gingen we tarrow lezen
De uien noemden we juin
De aardbeien waren errebezen
Het kweekgras noemden we puin

Een steeap was een stedeling
Een man was een vent
Een mooie meid een lekker ding
En het einde was het end

Als zo'n stedeling weer in de stad kwam
Zei hij daar, u snapt het al
Van die rare Heerjansdammers
Versta je echt geen bal.

Dorus

Joop van der Ent

e-mail : joopvanderent@upcmail.nl